

Tjänstemannayttrande

Utfärdat 2026-09-07

Dnr: SBF-2026-00556

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet

Dnr: LI2025/01476

Handläggare

Sirpa Antti-Hilli

Telefon: 031-368 16 09

E-post: sirpa.antti-hilli@stadsbyggnad.goteborg.se

Remissvar - Trafikverkets rapport: Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet (TRV 2025/34162)

Ärendet

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har gett förvaltningen möjlighet att yttra sig över Trafikverkets rapport: Utredning om förenklingar vid åtgärder på det nationella och regionala vägnätet (TRV 2025/34162). Yttrandet ska vara Landsbygds- och infrastrukturdepartementet tillhanda senast den 7 sept 2026. Detta yttrande har inte behandlats politiskt utan utgör ett tjänstemannayttrande från Stadsbyggnadsförvaltningen. Stadsbyggnadsförvaltningen har tillfrågat Stadsmiljöförvaltningens synpunkter utifrån att stadsmiljönämnden är stadens väghållarmyndighet.

Beskrivning av ärendet

Trafikverket fick den 13 mars 2025 ett uppdrag av regeringen att, i dialog med Boverket, utreda möjligheten och lämpligheten att införa ett undantag i väglagen (1971:948) som innebär att en vägplan inte behöver upprättas för åtgärder på det nationella och regionala vägnätet om kommunen har detaljplanelagt åtgärden. Undantaget föreslås gälla under förutsättning att åtgärden dels är av mindre omfattning, dels utförs inom sammanhängande bebyggelse samt enbart har lokal påverkan på trafiksystemet.

Bakgrunden till regeringens beslut för uppdraget till Trafikverket är det förslag som lämnades inom ramen för promemorian Nationell fysisk planering (Ds 2023:28)1. I promemorian lämnar utredaren ett förslag som innebär att en vägplan inte ska behöva upprättas för åtgärder som har stöd i detaljplan och är av mindre omfattning inom sammanhängande bebyggelse på det nationella och regionala vägnätet som enbart har lokal påverkan på trafiksystemet. Syftet med förslaget är enligt utredaren att korta planeringstiderna i samhällsbyggnadsprocessen och att minska dubbelprovning med risk för omtag. Enligt utredaren behöver undantaget villkoras med att Trafikverket ställer sig bakom åtgärden och har tolkningsföreträde när undantaget kan tillämpas.

I Trafikverkets utredning anges vilka lagkrav och övriga kriterier som behöver uppfyllas för de åtgärder som kan bli aktuella. Utredningen föreslår en lagändring och kriterier som säkerställer att åtgärderna som kan bli tillämpliga kommer innebära en välavvägd lösning och som behåller grundläggande rättssäkerhet samtidigt som det öppnar upp för en mer

effektiv planläggning. Genom tydliga kriterier och lagkrav för vilka åtgärder som inte kräver vägplan och knyta dessa till kommunens ansvar för markåtkomst och miljöbedömning, ges kommunerna större möjligheter att planlägga mindre omfattande åtgärder på statlig väg.

Förslaget till tillägg i 10 § väglagen skulle innebära enligt utredningen att vägåtgärder även i fortsättningen prövas enligt både PBL och väglagen. Väglagens regler om allmän väg, väghållare, väganordningar och vägområde förblir desamma. Däremot behövs ingen vägplan. Tillämpningen kommer i grunden att ske på olika sätt beroende på om åtgärden initieras av kommunen genom en ny detaljplan eller om åtgärden sker inom en befintlig detaljplan och initieras av Trafikverket.

Förslaget till undantag i väglagen bedöms i utredningen kunna få betydelse i exploateringsprojekt där kommunen är huvudman och äger marken, eftersom det då kan bli möjligt att förkorta ledtiderna och spara resurser och offentliga medel på att inte behöva arbeta med två parallella planprocess.

Trafikverkets samlade bedömning är att förslaget är möjligt och lämpligt att genomföra; möjligt genom det tillägg till 10 § väglagen som föreslås och lämpligt eftersom det sparar offentliga medel genom att minska på antalet planeringsprocesser som genomförs i samhällsbyggnadsprocessen. Därmed bedöms planeringstider kortas för mindre omfattande åtgärder på det statliga vägnätet som idag måste planeras med både vägplan och detaljplan.

Stadsbyggnadsförvaltningens yttrande

Stadsbyggnadsförvaltningen ställer sig positiv till föreslagen lagändring om lagändringen kommer innebära kortare planeringstider i samhällsbyggnadsprocessen och att dubbelprövning kan undvikas. Det är också väldigt viktigt att om föreslagen undantagsbestämelse i väglagen införs bör det följas upp med tydliga riktlinjer och anvisningar om när undantaget kan tillämpas.

Trafikverket tar i sin utredning upp att stödmaterial och utbildningsinsatser till både kommuner och Trafikverkets egen organisation bör bli aktuellt, vilket Stadsbyggnadsförvaltningen också ser som viktigt om föreslagen ändring i väglagen genomförs.

Trafikverket tar upp i utredningen att detaljplanerna i många fall behöver bli något mer omfattande och tekniskt detaljerade än tidigare, särskilt när det gäller vägens utformning, påverkan på omgivningen och frågor om markåtkomst. Stadsbyggnadsförvaltningen ser det inte lämpligt att på plankartan i detalj låsa utformningen av vägen, då plankartan ska kunna fungera över lång tid. Det viktiga är att det område som planläggs för väg är tillräcklig och möjliggör utbyggnad/ombyggnad av vägen utifrån vad som har överenskomits med Trafikverket. Den detaljerade utformningen av vägen bör kunna hanteras och fastslås i en överenskommelse med Trafikverket. I övrigt hanteras omgivningspåverkan och frågor om markåtkomst inom planprocessen. Vad gäller genomförandefrågor kring markåtkomst och inlösen av allmän plats, kommer det troligen krävas närmare samarbete i detaljplanearbetet med sakkunniga inom lantmäteri.

Trafikverket lyfter frågan om något högre krav på innehållet i kommunernas detaljplaner. ”Eftersom Trafikverket kvarstår som väghållare, innebär det att kommunen planlägger en statlig anläggning som de inte själva ansvarar för. Detta ställer krav på en tät dialog med

Trafikverket och en mer fördjupad teknisk förståelse inom kommunerna, särskilt vad gäller kravställning, trafikfunktion och vägområdets utformning. Det kan även innebära en viss ökning av administration, eftersom kommunen måste säkerställa att processerna för samråd och prövning av omgivningspåverkan uppfyller de krav som annars hade ställts i en vägplan.” Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att krav på kompetens inom staden troligen kommer att öka för att kunna möta Trafikverkets krav samt att den kommunala planprocessen riskerar att ta längre tid om dialogen med Trafikverket inte fungerar som önskat. Detta kan innebära att stadens arbete i tidigt skede i planprocessen bli mer omfattande än tidigare och kan ta mycket kommunala resurser i anspråk. Sammantagen kan då lagändringen innebära att planeringsprocessen inte kommer förkortas då det kan ta lång tid att nå överenskommelse och förslaget måste revideras.

Trafikverket tar i sin utredning upp att föreslagna förändringar av väglagen kan få konsekvenser för tredje man – fastighetsägare, boende och andra berörda. Trafikverket pekar på skillnader mellan väglagen och PBL vad gäller regler om samråd och möjligheten till överklagande. Stadsbyggnadsförvaltningen bedömer att en översyn och samordning av väglagen och PBL är nödvändig utifrån föreslagen ändring i väglagen så att det inte ska föreligga några oklarheter kring vad som gäller för tredje man i planprocessen.

Kommunala lantmäterimyndigheten i Göteborgs kommun (KLM Göteborg) har tagit del av remissen och lämnar följande synpunkter inom myndighetens ansvarsområde.

KLM Göteborg konstaterar att förslagen i utredningen kan innebära att mark för vägändamål i större utsträckning än i dag tas i anspråk genom detaljplan i stället för vägplan. Detta kan i sin tur leda till ett ökat behov av lantmåteriförrättningar. För KLM Göteborg bedöms dock ökningen av antalet inkommande ärenden bli begränsad. Förslagen bedöms därför inte påverka myndighetens organisering eller arbetsuppgifter i någon nämnvärd omfattning.

I rapporten (avsnitt 3.3) framhålls vikten av att lantmäterimyndigheten informeras i de fall en väghållare har betalat ersättning för vägrätt avseende ett område som senare berörs av en fastighetsreglering i samband med att kommunen löser in allmän plats enligt detaljplan. KLM Göteborg delar bedömningen att sådan information är av stor betydelse för förrättningens handläggning. Det framgår dock inte tydligt vem som ansvarar för att lämna informationen till lantmäterimyndigheten. KLM Göteborg vill därför uppmärksamma behovet av ett förtydligande i denna del, särskilt eftersom väghållaren i många fall inte är sakägare i den aktuella lantmåteriförrättningen och därmed inte alltid har en naturlig roll i handläggningen.

Stadsmiljöförvaltningen i Göteborg har tillfrågats om synpunkter på föreslagen ändring i väglagen. Stadsmiljöförvaltningen bedömer att frågorna i rapporten inte berör dem utan gäller tidiga skeden och vem som ska göra vad vid genomförandet och att ändringen i väglagen inte skulle få några större konsekvenser för stadsmiljöförvaltningen.

Göteborgs Stad Stadsbyggnadsförvaltningen

Henrik Levin

Avdelningschef